

ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาซอร์ฟสกีล

Creative Drama for Developing Soft Skills

ราเชล แยมสุนทร¹

Rachell Yaemsunthorn

Received: December 15, 2020

Revised: January 04, 2021

Accepted: January 09, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ได้มีการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมงานวิจัยและสังเคราะห์การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย เอกสารที่ทำการทบทวนเป็นงานวิจัยที่ได้เน้นการพัฒนา จรณทักษะ (ซอร์ฟสกีล) ในตัวบุคคลที่ควรมี ระหว่างปีพ.ศ. 2545-2560 พบเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 เรื่อง ผลการศึกษา พบว่า งานวิจัยที่มีการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในเด็กและเยาวชน ได้แก่ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการสื่อสารด้วยท่าทางการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ยังขาดการพัฒนาทักษะการทำงานกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญ เพราะจะต้องใช้ในการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ: ซอร์ฟสกีล, เด็กและเยาวชน, ละครสร้างสรรค์

Abstract

This academic paper synthesized research through a systematic review of the literature. The aim was to collect research and synthesis of creative drama activities to develop skills of children and youth in Thailand. The review paper was a research paper that focused on the development of skills (soft skills) in people who should have. During the year 2002-2017, 6 related research papers was found. The results of the study revealed that the research with organizing creative drama

¹ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; Srinakharinwirot University

Corresponding author, e-mail: rachel.stc@g.swu.ac.th, Tel. 094-4831680

activities to develop skills in children and youths consisted of self-help on the side of side of daily life, self-esteem, self-confidence, creative side and gesture communication. The organization of creative drama activities still lacked skills in working with others that was an important skill because it must be used in interaction with each other.

Keywords: Soft Skills, Children and Youth, Creative Drama

บทนำ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบันได้เน้นที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development: HRD) เพราะเป็นกระบวนการเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงบุคลากรในด้านต่าง ๆ เช่น ทางด้านความสามารถ ทักษะ ที่สำคัญมีการพัฒนาศักยภาพของคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต เพื่อให้มีทักษะที่จำเป็นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความรู้ไม่ใช่สิ่งเดียวที่สำคัญที่สุดในยุคศตวรรษที่ 21 ทุกวันนี้ ความรู้สามารถค้นคว้าและเข้าถึงได้ง่ายจากทุกสถานที่ ทุกเวลาที่ต้องการ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแล้ว ความรู้ยังมีอายุสั้นลงและล้าสมัยได้อย่างรวดเร็ว เพราะการเปลี่ยนแปลงที่ถูกสร้างขึ้นมาฉับพลัน จึงทำให้มีความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาแทนที่ และยังมีสิ่งอื่นที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าความรู้ นั่นก็คือ “ทักษะ” (Skill) ซึ่งเป็นความสามารถในการกระทำหรือการปฏิบัติเพื่อประยุกต์ใช้ในสิ่งที่รู้มากับการทำงาน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และใช้ในการประกอบอาชีพในชีวิตจริงได้ ทักษะที่สำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 ปรากฏให้เห็นว่าทุกคนควรมีทักษะที่ชื่อว่า Soft Skill ซึ่งจะแตกต่างจากทักษะการเรียนรู้ที่เรียกว่า Hard Skill เพราะ Hard Skill เป็นการใช้ทักษะหรือความสามารถที่ใช้ในการทำงานในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา มีเครื่องมือวัดประเมินผล ทดสอบได้อย่างเป็นรูปธรรม และชัดเจนกว่า ในขณะที่จรรยาทักษะ (Soft Skill) เป็นการใช้ทักษะหรือความสามารถเฉพาะบุคคลที่ใช้การวัดระดับคะแนนได้ยาก มีความเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ (Personality) การใช้จึงจำเป็นต้องเข้าใจบริบทและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นภาวะผู้นำ การบริหารเวลา มนุษยสัมพันธ์ การปรับตัว การควบคุมอารมณ์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าความต้องการของตลาดแรงงานนั้น ในส่วนของ Hard Skills นอกจากทักษะความรู้เฉพาะทางสายงานแล้ว ทักษะในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีออนไลน์ก็เป็นทักษะที่สำคัญและได้รับความสนใจอย่างมาก ในขณะที่ส่วนของ Soft Skills จะเน้นในเรื่องของการทำงานเป็นทีมและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรต่าง ๆ

จรรยาทักษะ (Soft Skill) มีความสำคัญมากในการทำงาน หากองค์กรใดมีพนักงานที่มีทักษะด้านซอร์ฟสกิลจำนวนมาก จะเป็นองค์กรที่ประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็วแม้จะมีจำนวนพนักงานที่น้อยก็ตาม แต่ผลงานที่ออกมาจะมีประสิทธิภาพสูง และลดปัญหาเรื่องความสัมพันธ์

ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ทำให้มีอัตราการลาออกลดลง และองค์กรไม่ต้องสูญเสียเวลา สูญเสียเงิน ในการพัฒนาบุคลากรใหม่อยู่เรื่อย ๆ Hard Skill หรือทักษะความรู้ทางวิชาชีพ ทำให้คุณได้รับการพิจารณาจากองค์กรในการเรียกสัมภาษณ์ แต่ Soft Skill จะทำให้คุณได้งานและรักษาตำแหน่งงานของคุณไว้ได้ สิ่งเหล่านี้จึงควรมีการพัฒนาในเยาวชนตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา เนื่องจากจรรยาบรรณ (Soft Skill) ต้องทำบ่อย ๆ ให้เกิดความเคยชินและสร้างเป็นนิสัยให้กับพวกเขาได้ การพัฒนาจรรยาบรรณ (Soft Skill) มี 4 ด้าน ได้แก่ Communication (ทักษะในการสื่อสาร) ทักษะในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมไปถึงทักษะด้าน Public Speaking, Collaboration (ทักษะในการทำงานกับผู้อื่น) ทักษะในการทำงานกับผู้อื่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับเป็น Leadership คือ ทักษะในการเป็นผู้นำ รู้ว่าสถานการณ์ไหนต้องปฏิบัติอย่างไรและ Teamwork ทักษะในการทำงานเป็นทีมกับผู้อื่น, Critical thinking (ทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา) ทักษะในการคิดวิเคราะห์และทักษะในการแก้ปัญหา Problem Solving, Creativity (ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะเอามาใช้ในการทำงานและการคิดแก้ปัญหา ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นทักษะเบื้องต้นที่พึงมี ครูผู้สอนสามารถส่งเสริมผู้เรียนในเรื่องของ Hard Skills และ Soft Skills ได้ โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรควบคู่กับการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน เน้นให้นักเรียนรู้จักใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนรู้ และเน้นให้เกิดความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม จัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความต้องการของสังคมทั้งปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทั้ง Hard Skills และ Soft Skills ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ 21 เรื่องของ Hard Skills และ Soft Skills ปัจจุบันเป็นสิ่งที่ได้รับการกล่าวถึงและให้ความสำคัญอย่างมากในแวดวงของการทำงานยุคใหม่ ดังนั้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทั้ง Hard Skills ที่แม่นยำและใช้ได้จริง และ Soft Skills ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก และควรทำให้ได้แต่เนิ่น ๆ ตั้งแต่วัยเรียนเลยทีเดียว โดยใช้กิจกรรมการแสดงละครสร้างสรรค์เข้ามาแก้ไขปัญหา เนื่องจากการแสดงละครสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในหลาย ๆ ด้าน เช่น ขยายขอบเขตของการรู้จักและเข้าใจตนเองช่วยพัฒนาด้านจินตนาการและความคิด เสริมสร้างการใช้ความคิดอย่างอิสระอย่างสร้างสรรค์เรียนรู้และฝึกฝนการทำงานร่วมกัน ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร เรียนรู้ที่จะแสดงอารมณ์และความรู้สึก สร้างความตระหนักต่อสังคม เป็นต้น (Robin Schroeter, 2018) ซึ่งพบว่านักวิชาการสามารถนำละครสร้างสรรค์มาใช้เพื่อพัฒนาซอร์ฟสกิลได้ ผู้เขียนจึงสนใจเรื่องละครสร้างสรรค์และจรรยาบรรณ (Soft Skill) โดยพบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2560 จำนวน 6 เรื่อง ประกอบไปด้วย

สุจิตรา แก้วสีนวล (2545) ประสิทธิผลของสื่อละครสร้างสรรค์ที่มีต่อการสร้างการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม

สมบุญรณ์ ทาทอง (2552) การส่งเสริมทักษะการสื่อสารด้วยท่าทางโดยกระบวนการละครสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองมะจับ จังหวัดเชียงใหม่

ธนาภร สุขยั้ง (2553) ผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ถลันนันท์ ชัยนเรศ (2558) ผลของละครสร้างสรรค์ต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรมที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก: การศึกษานำร่อง

วลิสสา จิรัตกิตวิงศ์ (2558) ผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

โกมล ศรีทองสุข (2560) กิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน สรุปลงสาระสำคัญได้ดังนี้

หลักการขั้นตอนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

กิจกรรมในละครสร้างสรรค์เป็นกระบวนการ (Process) ที่มีขั้นตอนทำกิจกรรม โดยผู้ร่วมกิจกรรมเป็นศูนย์กลางนั้น มักจะเริ่มต้นจากสิ่งที่ผู้เรียนมีความรู้ หรือคุ้นเคยอยู่แล้ว จากนั้นผู้นำจึงจะจัดประสบการณ์เชื่อมโยงจากสิ่งที่ ผู้ร่วมกิจกรรมรู้จักอยู่แล้วไปสู่การเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่กว้างขึ้น และลึกซึ้งขึ้น และมุ่งหวังที่จะพัฒนาการทำงานของสมองทั้งสองซีกไปอย่างสมดุล โดยภาพรวมละครสร้างสรรค์มักจะเริ่มด้วยการใช้ประสบการณ์จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 (Sensory Recall) การใช้ความทรงจำ (Memory Recall) นำไปสู่จินตนาการ (Imagination) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ซึ่งนำไปสู่การสวมบทบาทสมมติ (Role Play) ภายใต้สถานการณ์และกติกากึ่งที่ตกลงร่วมกัน ก่อให้เกิดการแสดงในแบบต้นสด ซึ่งต้องใช้จินตนาการผนวกกับการใช้ปฏิภาณ จนกระทั่งนำไปสู่ความเข้าใจในสถานการณ์นั้น ๆ มากขึ้น ในที่สุดกระบวนการประเมินผลในตอนท้ายนั้นก็จะช่วยให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ และไม่ว่าเป้าหมายในการจัดกิจกรรมและละครสร้างสรรค์ในแต่ละครั้งจะเป็นอย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่ผู้นำกิจกรรมควรจะต้องทำก่อนเริ่มกิจกรรมมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนเป็นการเตรียมความพร้อมของร่างกายและสมาธิให้กับผู้ร่วมกิจกรรม (Warm-up) การเตรียมร่างกายและจิตใจเป็นขั้นตอนสำคัญมาก ก่อนที่จะเริ่มกิจกรรมหลักอื่น ๆ ผู้นำไม่ควรมองข้ามความสำคัญของขั้นตอนนี้ ตัวอย่างกิจกรรมการเตรียมความพร้อม เช่น การเดิน การวิ่งเบา ๆ การยืดเส้นยืดสายแบบง่าย ๆ หรือเป็นการเล่นเกมต่าง ๆ เมื่อเตรียมความพร้อมอบอุ่นร่างกายเสร็จแล้วจะตามด้วยกระบวนการต่อไปนี้ คือ กิจกรรมจูงใจ (Motivation) กิจกรรมเตรียมทักษะละคร (Pre-drama) และกิจกรรมละคร การประเมินผล (Evaluation) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมจูงใจ (Motivation) หมายถึงการใช้คำถามหรือสื่อประเภทต่าง ๆ ในการกระตุ้นความสนใจของผู้ร่วมกิจกรรม เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความความต้องการที่จะเรียนรู้ หรือทำความเข้าใจกับประเด็นที่ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาขั้นตอนในการสร้างแรงจูงใจนี้อาจจะเริ่มต้นด้วยการถามคำถามที่เราปฏิบัติมาตอบสนอง เพื่อตั้งให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมเริ่มมีตั้งแต่วางจากนั้นผู้นำกิจกรรมอาจจะนำเสนอข้อมูลที่จะจำเป็นต่อการแสดงในช่วงท้าย “ข้อมูล” ที่ว่านี้หมายถึง สื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่จะนำไปสู่การอภิปรายหรือการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่วางไว้ สื่อที่ว่านี้มีหลายรูปแบบ เช่น เกมนิทาน บทกวี บทเพลง วิดีทัศน์ บทสัมภาษณ์ ข่าวสาร บทความ เรื่องสั้น ภาพจำลองแผนผัง เป็นต้น ผู้นำต้องพิจารณาตามความเหมาะสมเองว่าจะใช้

ข้อมูลใด เวลาเท่าไร และอย่างไร เพื่อเป็นการปูพื้นฐานและสร้างแรงจูงใจในการแสวงหาคำตอบให้กับผู้ร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด

กิจกรรมจูงใจแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1) การเคลื่อนไหว (Movement and Game) ได้แก่ ท่าใบ้ (Pantomime) การทำท่าทางการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะดนตรีหรือเพลง (Movement with music and song)

2) การใช้ภาษา (Language or Word Games) ได้แก่ การถามคำถาม การเล่านิทาน (Story Telling) ด้วยเทคนิคต่าง ๆ การร้องเพลง การอ่านบทกลอน คำสุภาษิต คำร้องในการละเล่น และการไขปริศนาคำทาย (Riddles)

3) การใช้สื่อต่าง ๆ เช่น ใช้หุ่น สิ่งพิมพ์ ภาพเขียน ภาพถ่ายแผ่นพับ เป็นต้น

2. กิจกรรมเตรียมทักษะละคร (Pre-drama) ก่อนที่จะไปถึงขั้นตอนการแสดงละครนั้น ผู้นำกิจกรรมควรวางแผนไว้ว่าจะให้ผู้ร่วมกิจกรรมเตรียมตัวในเรื่องใดบ้าง เช่น เตรียมพร้อมร่างกาย การทำความเข้าใจกับละครที่จะแสดง การจัดเตรียมพื้นที่สำหรับแสดง การคัดเลือกนักแสดงตลอดจนฝึกซ้อมบทบาทในบางตอนตามความจำเป็น การที่ผู้นำกิจกรรมจัดเตรียมความพร้อมกับผู้ร่วมกิจกรรมอย่างไรบ้างนั้น จำเป็นต้องจินตนาการไปล่วงหน้า ให้เห็นภาพของการแสดงละครในห้องทำกิจกรรมนั้นภายในระยะเวลา และองค์ประกอบทางเทคนิคที่จำกัด เพื่อที่จะได้แสดงละครที่ใช้ต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์

3. กิจกรรมละคร (Drama Playing) เมื่อมีการเตรียมความพร้อมอาคารแล้ว ผู้ร่วมกิจกรรมก็จะมีคามมั่นใจและความพร้อมที่จะแสดง ผู้นำกิจกรรมควรสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยอบอุ่นเป็นกันเอง เพื่อที่จะให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมซึ่งเป็นผู้มาร่วมด้วยกันนั้น สามารถทุ่มเทสมาธิให้กับละครที่กำลังจะเกิดขึ้นภายในห้องทำกิจกรรม ในการแสดงละครสร้างสรรค์ผู้นำกิจกรรมควรมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่าการแสดงละครสร้างสรรค์นั้น ไม่ใช่การแสดงละครเวที ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องกังวลเกี่ยวกับความสมบูรณ์แบบของการแสดง แต่จำเป็นต้องเข้าใจว่าการแสดงแต่ละครั้งจะนำไปสู่เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งได้อย่างไร ตัวอย่างเช่นการนำเรื่องหน้อยหมวกแดงมาเป็นแรงจูงใจในการทำละคร ผู้นำกิจกรรมอาจต้องให้ผู้ร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะการพูดอย่างมั่นใจโดยกระทำภายใต้โครงเรื่องที่ง่าย และตัวละครที่ไม่ซับซ้อน ในการแสดงละครจึงอาจให้ผู้ร่วมกิจกรรมแสดงโดยตลอดทั้งเรื่อง เพื่อให้เป็นการฝึกฝนทักษะการตัดสินใจ แต่ถ้าหากเรื่องหรือนิทานที่นำมาใช้เป็นแรงจูงใจที่มีความยาวมาก และอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการแสดงภายในเวลาที่จำกัดได้ ดังนั้น ผู้นำกิจกรรมอาจจะเลือกแสดงเฉพาะบางตอนโดยเฉพาะตอนที่กระตุ้นให้ เกิดการตัดสินใจที่มีคุณภาพ กล่าวคือ เป็นการตัดสินใจที่นำไปสู่ประเด็นการพูดคุยอภิปรายในช่วงต่อไปได้ จะเห็นได้ว่าผู้นำกิจกรรมจะต้องรู้จักจินตนาการ และเลือกเฟ้นว่าจะให้ผู้ร่วมกิจกรรมแสดงละครเรื่องอะไร ตอนไหนเพื่อที่จะนำไปสู่การประเมินผลที่มีคุณภาพ แต่ในการแสดงออกอย่างไรมันผู้นำกิจกรรมควรจะปล่อยให้ผู้แสดงมีอิสระภาพในการแสดงโดยไม่จำเป็นต้องเข้าไปกำกับการแสดงมากเกินไปจนเกินความจำเป็น แต่อาจจะทำหน้าที่คล้ายกับกรรมการการแสดงละครมากกว่า เพื่อที่จะดูว่าผู้ร่วมกิจกรรมได้ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมนั้นตามกติกาที่ตกลงกันไว้หรือไม่

การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์มีองค์ประกอบ คือ

- 1) การใช้ประสบการณ์จากประสาทสัมผัสทั้ง 5
- 2) การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์
- 3) การใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 4) การใช้ท่าใบ้
- 5) การพูดต้นสด
- 6) การแสดงละครแบบพูดต้นสด

องค์ประกอบการจัดละครสร้างสรรค์ประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

1) ท่าทางเป็นพื้นฐานของการแสดงทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมละคร ควรฝึกให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ และเคลื่อนไหวตามคำสั่ง ในการเคลื่อนไหวจะต้องให้รู้จักหลักพื้นฐานเบื้องต้น เมื่อเด็กอยู่ร่วมกันในแห่งใดแห่งหนึ่ง

2) การไวต่อการรับรู้การละครเน้นความสำคัญของการฝึกให้เด็กมีประสาทไวต่อการรับรู้ครูจะต้องแนะนำให้เด็กมีการสังเกตสิ่งที่อยู่รอบข้าง โดยการฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ความรู้สึกทางอารมณ์และการแสดงออก ก่อนที่เด็กจะสามารถแสดงออกด้วยท่าทาง หรือคำพูดได้นั้นจำเป็นต้องมีความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์และตัวละคร ไม่เช่นนั้นเด็กจะแสดงละครได้ไม่ดีเท่าที่ควรครูควรจะนำเรื่องราวและลักษณะของตัวละครมาสนทนากับเด็กก่อน

3) การใช้ถ้อยคำสนทนา นอกจากการสื่อสารด้วยท่าทางแล้วการละครยังประกอบด้วยการใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อสื่อความหมาย และความเข้าใจในเหตุการณ์ เด็กจะต้องใช้คำพูดในลักษณะต่าง ๆ ครูควรให้ได้มีการใช้คำพูด และบทสนทนาในกิจกรรมละครประเภทต่าง ๆ ยกเว้นการแสดงท่าใบ้และละครใบ้

ขั้นตอนการฝึกกิจกรรมละครสร้างสรรค์มีดังนี้

1) การเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นกิจกรรมที่ทุกคนสามารถทำได้เด็กจะมีความรู้สึกว่าการเคลื่อนไหวด้วยการวิ่ง กระโดด ถือเป็นการสร้างความพร้อมที่จะทำกิจกรรมอย่างอื่นต่อไป

2) การแสดงท่าใบ้เป็นกิจกรรมที่ผู้แสดงไม่ต้องกังวลถึงเรื่องการคิดคำพูด การแสดงกิจกรรมท่าใบ้ควรแสดงเป็นกลุ่มก่อน โดยใช้จินตนาการง่าย ๆ เช่น เล่นฟุตบอล วิ่งขึ้นรถเมล์หาของที่หล่นบนพื้นถ้าให้ทำทั้งกลุ่ม (ไม่เกิน 20 คน) จะทำให้ความรู้สึกไม่กล้าแสดงออกหรือขี้อายลดน้อยลง การจัดกิจกรรมประเภทนี้ควรใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที

3) การแสดงโดยมีการซักซ้อม ควรเริ่มต้นจากสถานการณ์ง่ายๆจะเป็นเรื่องราวที่นำมาจากการแสดงท่าใบ้มาก่อนก็ได้ ส่วนเด็กที่ยังขาดความมั่นใจครูไม่ควรจะเร่งรัดให้มีการแสดงออกด้วยคำพูดในระยะแรก ครูต้องคิดว่าควรจะฝึกให้เด็กใช้คำพูดมากกว่าที่จะจดจำคำพูด

4) พื้นฐานความเข้าใจในโครงสร้างละคร เริ่มให้เด็กเข้าใจว่าเรื่องราวที่จะเป็นละครจะต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ เช่น ตัวละคร การดำเนินเรื่อง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในเรื่องจุดสำคัญของเรื่อง ครูอาจยกตัวอย่างนิทานง่ายๆ ขึ้นมาเรื่องหนึ่ง แล้วให้กลุ่มเด็กอภิปรายในหัวข้อเกี่ยวกับองค์ประกอบของเรื่องและให้สมมติเป็นตัวละครของเรื่องและลองแสดง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ละครสร้างสรรค์มีหลักการในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้เกิดการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และได้ฝึกการเคลื่อนไหวและการใช้จินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และได้เรียนรู้ในการใช้ทำใบเพื่อการสื่อสารในอีกรูปแบบหนึ่ง และมีการกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกทางอารมณ์และอยากเรียนรู้กับกิจกรรมมากยิ่งขึ้นและเด็กยังเกิดความตระหนักและเข้าใจในตนเองร่วมทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น และได้รับความรู้จากบทเรียนที่ถูกสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมอีกด้วย

การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนา Soft Skill

ละครสร้างสรรค์เป็นละครที่ใช้ในการศึกษา ไม่ได้มุ่งเน้นความบันเทิง แต่มุ่งเน้นด้านกระบวนการที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีที่สุดวิธีหนึ่ง อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ที่กำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่าด้วยเรื่องของการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมไปถึงกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในมาตรา 24 ที่ว่าด้วยเรื่องของการจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องตามความสนใจของผู้เรียน ฝึกทักษะการคิด การจัดการปัญหา กล้าเผชิญกับสถานการณ์ เรียนรู้จากประสบการณ์จริงสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม จัดบรรยากาศการเรียนรู้แก่ผู้เรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพอย่างสม่ำเสมอส่วนการวัดและประเมินผล ยังสอดคล้องกับมาตรา 26 ที่ว่าด้วยเรื่องของการประเมินผู้เรียนนั้น ควรพิจารณาถึงพัฒนาการ ความประพฤติพฤติกรรมกรเรียน การร่วมกิจกรรม และทดลองการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

1. ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

โกมล ศรีทองสุข (2560) กล่าวถึงเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้หลายครอบครัวต้องช่วยกันทำงานเพื่อความอยู่รอดในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น พ่อและแม่จึงไม่มีเวลาเลี้ยงลูกปล่อยให้อยู่กับญาติพี่เลี้ยงหรือนำไปฝากตามสถานรับเลี้ยงเด็กต่าง ๆ บางกลุ่มเลี้ยงลูกแบบเอาใจใส่มากจนเกินไป คอยช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้เด็กไม่รู้จักการช่วยเหลือตนเองและส่งผลกระทบต่อตัวเองเด็กในอนาคต หลังจากดำเนินการวิจัย พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์มีการพัฒนาสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรม ร้อยละ 100 และเมื่อมาพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่าเด็กสามารถเข้าใจเรียนรู้ในเรื่องของด้านความสะอาดได้ดีที่สุดรองลงมาคือด้านการแต่งตัว และสุดท้ายด้านการรับประทานอาหารและด้านการขับถ่าย

2. ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง

สุจิตรา แก้วสินวล (2545) กล่าวถึงทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคม มีเด็กจำนวนมากที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกกดขี่ และตกเป็นเหยื่อของการถูกทารุณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น ผลกระทบของเด็กถูกทารุณกรรมนั้นก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสุขภาพของเด็ก รวมถึงผลกระทบต่อพัฒนาการ การเรียน ในรายที่รุนแรงอาจทำให้เด็กเสียชีวิตหรือทุพพลภาพ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็ก ทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง ไม่สามารถควบคุมตนเองได้

ด้วยสาเหตุดังกล่าวพบว่าเด็กที่ถูกทารุณกรรมจะมองว่าตนเองไม่มีคุณค่า จะไม่ค่อยเชื่อมั่นในตนเอง มองว่าตนเองเป็นคนไม่ดีไม่มีความสามารถ หลังจากดำเนินการวิจัยพบว่า เนื่องจากสภาพจิตวิทยาของเด็กที่ถูกทารุณกรรมและรูปแบบการดำรงชีวิตจึงเป็นส่วนสำคัญที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งจากผลการทำแบบประเมินการมองเห็นคุณค่าในตนเองของคูเปอร์สมิท พบว่า เด็ก 12 คนที่มีการเปลี่ยนแปลงการมองเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น และมีเด็ก 7 คนที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ

ถลันันท์ ชัยนเรศ (2554) กล่าวถึงปัญหาการทารุณกรรมที่รุนแรงขึ้นทุกช่วงเวลาการทารุณกรรมทางกาย การทารุณกรรมทางเพศ และการปล่อยปละละเลยไม่ดูแลเอาใจใส่เด็ก ก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจและอารมณ์ เด็กมีปัญหาพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรม หรือการเรียนรู้ ด้วยสาเหตุดังกล่าวพบว่า ปัญหาในเรื่องความเครียด วิดก กังวล ซึมเศร้า เด็กที่ถูกทารุณกรรมนั้นรู้สึกว่าคุณค่าในตนเองต่ำ หลังจากดำเนินการวิจัยพบว่า ผู้นำกิจกรรมและรูปแบบของกิจกรรมละครสร้างสรรค์นั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กถูกระงับการทารุณกรรมในกลุ่มตัวอย่างสูงขึ้น เพราะละครสร้างสรรค์ให้เสรีภาพในการแสดงออกอย่างเต็มที่แก่เด็กที่ถูกกระทำ และผู้นำกิจกรรมก็มีการสื่อสารในเชิงบวก ไม่ว่าความคิดเห็นของเด็กจะเป็นไปในลักษณะใดก็ไม่ถูกไม่มีผิด ผู้นำกิจกรรมรับฟังและยอมรับ รวมทั้งให้การสะท้อนกลับในเชิงบวก ทำให้เด็ก ๆ รู้สึกดีและมีความสุข มั่นใจและกล้าแสดงออก รู้สึกว่าตัวเองเป็นที่ยอมรับ และมีมุมมองต่อความสามารถในแง่ของการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการพึ่งพาตัวเองได้มากขึ้น แต่การสื่อสารในเชิงลบระหว่างเด็ก ๆ ด้วยกันเอง เช่น การตำหนิติเตียน ด้วยคำพูดที่ทำร้ายความรู้สึก ประกอบกับการขาดการสื่อสารในเชิงบวก เช่น การชื่นชมกันและกัน ส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมต่ำลง ทั้งในแง่ของอารมณ์และ ความสุข ความภูมิใจในตนเอง ความมั่นใจในตนเอง ความกล้าแสดงออก และความรู้สึกเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน แต่ในเรื่องของการปรับตัวและความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคนั้น แม้พบว่ายังกังวลอย่างมาก แต่สุดท้ายเด็ก ๆ ก็ช่วยกันทำละครให้สำเร็จลงได้จึงนับว่าอยู่ในระดับที่ไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม

3. ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

ธนากร สุขยิ่ง (2553) กล่าวถึงความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่เด็กควรได้รับการส่งเสริม เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพ ที่ส่งผลให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง เนื่องจากเด็กไทยส่วนมากขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะวัฒนธรรม การอบรมเลี้ยงดู และบรรยากาศของการเรียนรู้ซึ่งครุมีบทบาทมากที่สุด ด้วยสาเหตุดังกล่าวพบว่า เด็กถูกบังคับ ในการเรียนการสอน การจัดการศึกษาควรจัดเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อให้เด็กกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก หลังจากดำเนินการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกล้าแสดงออกเพิ่มขึ้นสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และด้านความภาคภูมิใจในตนเอง

4. ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์

วลิสา จิรติกิตวิงศ์ (2558) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและโลกเป็นไปอย่างรวดเร็ว ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สำคัญ ทำให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และการค้นคว้า จึงทำให้ต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพด้านการคิดสร้างสรรค์โดยเฉพาะช่วยวัยแรกเกิดจนถึง 6 ปี เป็นช่วงสำคัญมากต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้วยสาเหตุดังกล่าวพบว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นทานประกอบคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง และเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นทานประกอบคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้างควบคู่การเสริมแรงทางสังคม มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นทานเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการตั้งคำถามเป็นส่วนที่สำคัญในการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ จึงทำให้มีเครื่องมือกิจกรรมละครสร้างสรรค์ 3 รูปแบบ หลังจากดำเนินการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในแต่ละรูปแบบหลังการทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เด็กปฐมวัยที่ได้รับรูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันมีความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ประกอบการคิดแบบหมวกหกใบควบคู่การเสริมแรงโดยใช้เบียร์รถกร และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ประกอบการคิดแบบหมวกหกใบ มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพียงอย่างเดียว และเด็กปฐมวัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในแต่ละรูปแบบ มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์กับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาด้านการสื่อสารด้วยท่าทาง

สมบูรณ์ ทาทอง (2552) กล่าวถึงแนวคิดในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้เสริมสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นคุณภาพของผลการเรียนที่จะต้องเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนหลังจากเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น ด้วยสาเหตุดังกล่าวพบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชานาฏศิลป์ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา มักพบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องท่าทางตามรูปแบบนาฏศิลป์ไทย เลียนแบบท่าทางจากคน สัตว์ และสิ่งอื่น ๆ หลังจากดำเนินการวิจัย พบว่า ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารด้วยท่าทางสูงกว่าเกณฑ์การผ่านสาระการเรียนรู้ศิลปะของโรงเรียนซึ่งตั้งไว้ที่ ร้อยละ 50 และระดับคุณภาพทักษะการสื่อสารด้วยท่าทางของผู้เรียนอยู่ในระดับดีมาก

กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในฐานะที่สามารถช่วยพัฒนาคนให้สมบูรณ์ ผู้ร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสพัฒนาทั้งจิตใจ ร่างกาย สังคมและปัญญา เรียนรู้ที่จะคิดและแก้ไขปัญหา ทำให้เกิดทักษะการพึ่งตนเองโดยเลือกกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

- 1) เด็กก่อนวัยเรียน ช่วงอายุ 3 - 4 ปี ประกอบไปด้วยแผนการจัดกิจกรรมทั้งหมด 12 แผน ใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 นาที
- 2) เด็กก่อนวัยเรียน ช่วงอายุ 5 - 6 ปี ประกอบไปด้วยแผนการจัดกิจกรรมทั้งหมด 24 แผน ใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 50 นาที และ ประกอบไปด้วยแผนการจัดกิจกรรมใช้เวลา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 60 นาที
- 3) เด็กก่อนวัยเรียน ช่วงอายุ 7 - 8 ปี ประกอบไปด้วยแผนการจัดกิจกรรมทั้งหมด 6 แผน ใช้เวลา 6 สัปดาห์ แผนละ 2 ชั่วโมง
- 4) เด็กที่ถูกละเลยหรือถูกละทิ้ง ประกอบไปด้วยการจัดกิจกรรมทั้งหมด 7 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง และ ประกอบไปด้วยระยะเวลา 1 เดือน เป็นการบำบัดโดยใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า มีการจัดขั้นตอนในการทำกิจกรรมที่เหมือนกัน ขั้นตอนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมความพร้อมและสร้างแรงจูงใจ จะใช้กิจกรรมที่สามารถละลายพฤติกรรม สร้างความคุ้นเคย ความรู้จักให้กับผู้ร่วมกิจกรรมได้ ขั้นตอนนิเทศกิจกรรม จะใช้กิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะผู้ร่วมกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และขั้นสรุปการทำกิจกรรม สามารถประเมินผู้ร่วมกิจกรรม ในส่วนการจัดกิจกรรมมี 4 เรื่องที่เหมือนกัน และ 2 เรื่องที่ต่างกัน การจัดกิจกรรมที่เหมือนกันนั้นมีการใช้ข้อคิดประกอบดังนี้

- 1) การใช้ประสบการณ์จากประสาทสัมผัสทั้ง 5
- 2) การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์
- 3) การใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 4) การใช้ทำใบ้
- 5) การพูดต้นสด
- 6) การแสดงละครแบบพูดต้นสด

องค์ประกอบเบื้องต้นนี้เป็นแค่หัวข้อในการสร้างกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ หรือจะสอดแทรกกิจกรรมที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับวัตถุประสงค์ที่เราวางไว้ เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะที่ต้องการ การจัดกิจกรรมที่ต่างกันั้น เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นไปทางการแสดงละคร สอดแทรกวัตถุประสงค์ที่ต้องการผ่านเรื่องราวละคร ที่ให้ผู้ร่วมทำกิจกรรมแสดงออกตามเนื้อเรื่องที่ตั้งไว้ โดยมีการสร้างเนื้อเรื่องไว้แล้ว หรือการนำนิทานที่มีเรื่องราว ข้อคิดตามทีผู้สร้างกิจกรรมเห็นว่าเหมาะสมต่อการพัฒนาผู้ร่วมกิจกรรม การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่ศึกษา สามารถสำเร็จตามความตั้งใจทั้งหมดทุกเรื่อง ได้แก่ เรื่องกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน เรื่องประสิทธิภาพของสื่อละครสร้างสรรค์ที่มีต่อการสร้างการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กถูกละเลยหรือถูกละทิ้ง เรื่องการส่งเสริมทักษะการสื่อสารด้วยท่าทางโดยกระบวนการสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองมะจับ จังหวัดเชียงใหม่ เรื่องผลของละครสร้างสรรค์ต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ถูกละเลยหรือถูกละทิ้ง ที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก: การศึกษานำร่อง

เรื่องผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย เรื่องของรูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

บทสรุป

จากการศึกษางานวิจัยที่ใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์มาพัฒนาเด็กและเยาวชน ช่วงอายุ 3 - 18 ปี คือ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการสื่อสารด้วยท่าทาง พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องที่ซ้ำ ๆ บ่อยครั้งนั้น ไม่ได้ทำให้ปัญหาเหล่านี้ลดน้อยลง ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ความใกล้ชิด หรือสิ่ง ๆ รอบตัวเรา ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการเลี้ยงดู การเอาใจใส่ของคนในครอบครัว การช่วยเหลือลูกมากเกินไป จนทำให้เด็กไม่รู้จักการช่วยเหลือตนเอง ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมาจากสภาพครอบครัว สภาพแวดล้อม ปัจจัยต่าง ๆ ที่กดดันแล้วมากระทบกับเด็ก ทำให้เด็กไม่เห็นค่าในตนเอง มีปมด้อย การถูกบังคับ การให้ทำตาม ไม่ได้คิดด้วยตัวเอง ไม่กล้าที่จะแสดงออกจนเด็กเกิดความเคยชิน ด้านความคิดสร้างสรรค์ ขาดการส่งเสริม การสร้างรูปแบบใหม่ๆในการเรียนการสอน ทำให้เด็กขาดการฝึกฝน ความคิดใหม่ๆ และด้านการสื่อสารด้วยท่าทาง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาตัวเด็กให้ตรงกับหลักสูตรมาตรฐานที่วางไว้เนื่องจากรายวิชานาฏศิลป์มีการแสดงท่าทางเลียนแบบคน สัตว์ หรืออื่น ๆ จึงต้องคิดหาวิธีการสอนที่พัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา สาเหตุดังกล่าวมานี้ ได้แก่ ปัญหาด้วยละครสร้างสรรค์ที่นำกระบวนการของละครสร้างสรรค์เข้ามาใช้ร่วมกับการศึกษาทำให้ละครสร้างสรรค์เป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมตามกระบวนการที่จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ และยังเกิดประโยชน์ที่แฝงอีกมากมายจากการทำกิจกรรมนี้

กระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนา Soft Skill ในเด็กและเยาวชน มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ Communication (ทักษะในการสื่อสาร) Collaboration (ทักษะในการทำงานกับผู้อื่น) Critical Thinking (ทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา) Creativity (ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์) ซึ่งเป็นทักษะเบื้องต้นที่พึงมี

องค์ความรู้ใหม่

การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ยังขาดการพัฒนาในเรื่องทักษะในการทำงานกับผู้อื่น เนื่องจาก Soft Skills คือ ทักษะในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งสุดท้ายแล้วไม่ว่าเยาวชนจะออกไปทำงานหรือทำอะไรก็ตาม ทีมกับความเป็นผู้นำสำคัญ ไม่ว่าจะทำงานเล็กหรืองานใหญ่ ดังนั้นการที่เยาวชนสามารถปฏิสัมพันธ์กับคนได้ รู้ว่าควรเป็นผู้ตามยังงหรือเป็นผู้นำที่ดีอย่างไร ต้องเป็นผู้นำแบบไหนในสถานการณ์ต่าง ๆ การทำงานกับผู้อื่นนี่คือสิ่งที่เด็กควรจะต้องรู้ตั้งแต่ต้น อีกอย่างทักษะนี้เราสามารถสร้างกันได้ตั้งแต่เล็ก ๆ เพียงแต่ว่ามันไม่มีโอกาสที่จะให้เยาวชนได้เรียนรู้เท่านั้นเอง มันไม่เหมือนอย่างอื่นที่จะต้องมีความรู้อย่างก่อนถึงจะทำความเข้าใจได้ ซึ่งการทำงานกับผู้อื่นเหมาะสมที่จะพัฒนากับเด็กในช่วงอายุ 11-12 ปี โดยมีระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 6 สัปดาห์

สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 40 นาที เนื่องจากเป็นวัยเด็กตอนกลาง เป็นช่วงวัยประถมศึกษาตอนปลาย เด็กวัยนี้จะมีเพื่อนวัยเดียวกัน มีการเล่นเป็นกลุ่ม บางคนจะเริ่มแสดงความสนใจในเพศตรงข้าม สนใจกีฬาที่เล่นเป็นทีม กิจกรรมกลางแจ้ง สัตว์เลี้ยง งานอดิเรก หนังสือ การ์ตูน และจะมีลักษณะ เป็นคนที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ๆ อาจกลายเป็นคนเจ้าอารมณ์ และชอบการวิพากษ์วิจารณ์ จะเห็นว่าการคิดเห็นของกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญมากกว่าความคิดเห็นของผู้ใหญ่ และจะมีความกังวล เริ่มเอาใจใส่การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ต้องการให้ผู้อื่นเข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของตน ด้วย (เบญจรัตน์ นุชนาฎ และคณะ, 2555) ช่วงวัยนี้จึงเหมาะที่จะได้เรียนรู้ผ่านตัวกลางกิจกรรม ละครสร้างสรรค์ เนื่องจากการแสดงละครสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ในหลายๆด้าน เช่น ขยายขอบเขตของการรู้จักและเข้าใจตนเองช่วยพัฒนาด้านจินตนาการและความคิด เสริมสร้างการใช้ความคิดอย่างอิสระอย่างสร้างสรรค์เรียนรู้และฝึกฝนการทำงานร่วมกัน ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร เรียนรู้ที่จะแสดงอารมณ์และความรู้สึก สร้างความตระหนักต่อสังคม เป็นต้น (Robin Schroeter, 2018)

เอกสารอ้างอิง

- โกมล ศรีทองสุข. (2560). กิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 18(2), 187-200.
- ถลันนันท ชัยนเรศ. (2558). *ผลของละครสร้างสรรค์ต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรม ที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก: การศึกษานำร่อง*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิต). คณะแพทยศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนากร สุขยั้ง. (2553). *ผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เบญจรัตน์ นุชนาฎ และคณะ (2555). พัฒนาการของเด็กวัยเรียน 6-12 ปี. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/305078>
- วลิสา จิรตักิตวงศ์. (2558). *ผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ). คณะมนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมบูรณ์ ทาทอง. (2552). *การส่งเสริมทักษะการสื่อสารด้วยท่าทางโดยกระบวนการละครสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่1 โรงเรียนบ้านหนองมะจับ จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- สุจิตรา แก้วสินवल. (2545). *ประสิทธิผลของสื่อละครสร้างสรรค์ที่มีต่อการสร้างการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม*. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน). คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Schroeter, Robin. (2018). การแสดงละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กที่กรุงเทพฯ. เข้าถึงได้จาก <http://robinschroeter.de/th/2018/12/24>

